

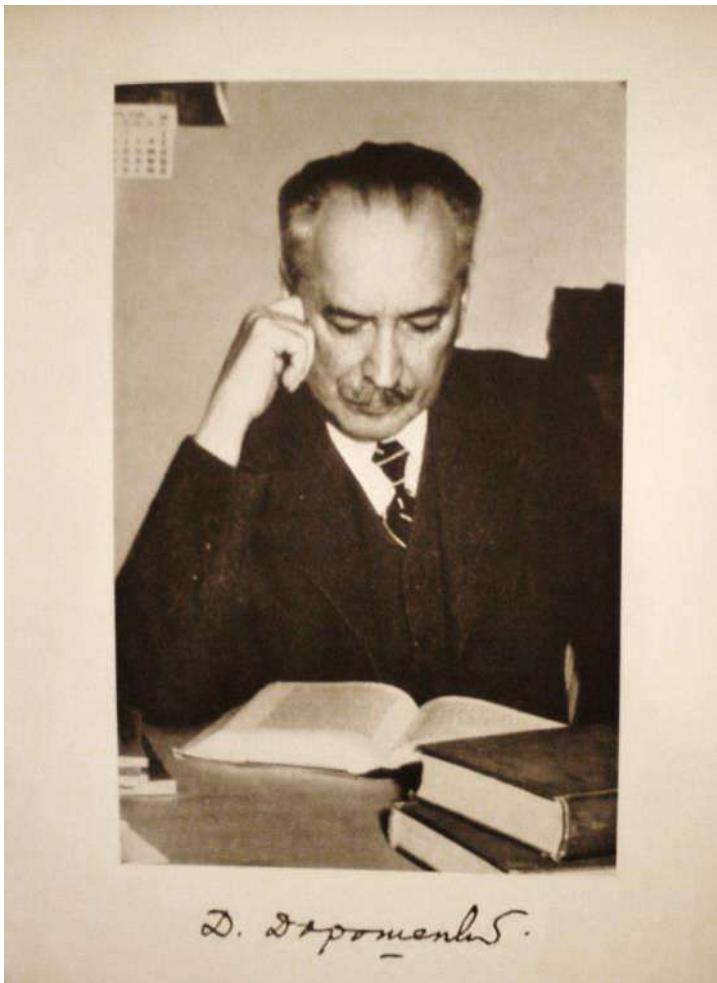
БІБЛІОТЕЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО**Нагорна Г. М. (м. Запоріжжя)****Про кого розповів автограф**

Нариси до 135-річчя від дня народження Дмитра Івановича Дорошенка

Книги, як і люди, мають свою долю, свою історію. Одним судилося простояти своє книжкове життя на полиці приватної розкішної бібліотеки, інші були спалені на вогнищі, бо комусь здалося, що інформація, якою була наповнена книга, несе їм загрозу. Когось заховали на деякий час в архіви, бо автор розповідає про події, які хотілося б забути.

Найбільше поталанило книгам, які попали до бібліотек, адже авторам так хочеться, щоб вони зустрілися зі своїми читачами, які б гортали їх сторінки, читали і перечитували, занурюючись у вир тих чи інших подій, ліричних сюжетів, мрійливої фантастики, з благоговінням вдихаючи неповторний аромат поживклих сторінок.

А ще буває, що книги мандрують від своїх господарів до бібліотек, а через деякий час з тих чи інших причин вони потрапляють до інших бібліотек. Часто господарі на книгах ставлять свої екслібриси, залишають свої примітки, завдяки яким ми сьогодні можемо дізнатися кому належала книга.

Саме про таку книгу моя розповідь. Вона не загубилася у більш ніж мільйонному фонді нашої бібліотеки, її читають, але не всі звертають увагу на те, що на її титульній сторінці стоїть штамп, на якому написано: «З книжок Д. Дорошенка». Є автограф господаря книги – екслібрис із зображенням герба гетьмана Михайла Дорошенка. Це другий том книги Д. І. Яворницького «История запорожских казаков», видана в 1895 році в Санкт Петербурзі.

Ймовірно, книга належала Дмитру Івановичу Дорошенку – українському історичному публіцисту, літературознавцю, громадському діячеві, дипломату, потомку двох українських гетьманів.

Народився Дмитро Іванович 7 квітня 1882 року у м.Вільно, походив зі старовинного козацько-дворянського роду Глухівського повіту на Чернігівщині. Виховання, сімейні традиції прищепили йому з

дитинства любов до України, а вивчення її історії, культури, мистецтва, вплинули на його

ставлення до подальшої долі рідного краю.

Вищу освіту здобував на історико-філологічних факультетах Варшавського, Петербурзького та Київського університетів. Зі студентських років брав активну участь в українських громадських і політичних організаціях. У 1903 році очолював українську студентську громаду в Петербурзі, вів політичну діяльність як член Революційної української партії, а згодом – Товариства українських поступовців. Працював у київській газеті «Рада». По закінченні Київського університету у 1909 році за спеціальністю історія і не маючи можливості отримати посаду в навчальних закладах Києва, Д. І. Дорошенко їде до Катеринослава. Перебування в цьому місті є одним з найважливіших етапів біографії Дорошенка.

У 1910 році його призначили викладачем історії у комерційній школі, невдовзі до нього приїжджає дружина. Тут сім'я Дорошенків потоваришувала з істориком Д. І. Яворницьким, О. Косач, сім'ями Біднових, Синявських та іншими представниками катеринославської інтелігенції.

Дмитро Іванович був блискучим оратором. Разом з дружиною Наталією Михайлівною вони включилися у суспільно-політичне життя міста, прикладаючи багато зусиль для популяризації української історії, літератури, культури, відродження самосвідомості українців. Через деякий час його обирають заступником голови місцевої «Просвіти». Подружжя Дорошенків сприяло укріпленню її філій у містах і селах губернії, вони організовували театральні постанови, створювали бібліотеки, збирали гроші на будівництво пам'ятників українським діячам. Д. Дорошенко був також організатором і першим редактором журналу «Дніпрові хвилі».

Невдовзі Д. Дорошенку запропонували викладати краєзнавство. Ця робота його надзвичайно захопила, на своїх уроках він намагався прищепити любов учнів до рідного краю. Восени 1909 року він організував для своїх учнів поїздку на острів Хортицю – колиску Запорозького козацтва. Свою другу мандрівку до м. Олександрівська він здійснив у 1912 році. Тоді він відвідав на міському кладовищі могилу кошового отамана Задунайської Січі Йосипа Гладкого, познайомився з відомим істориком, етнографом Я. Новицьким, чий дослідження, записані народні пісні й оповідання друкував у журналі «Дніпрові хвилі».

Катеринославський період життя і творчості Дмитра Івановича виявився дуже

плодотворним. Тут відбулося становлення його як історика-професіонала, тут він розпочав свої системні наукові дослідження. Це було пов'язано з його роботою в Катеринославській вченій архівній комісії, головним завданням якої було збір і збереження архівних матеріалів з історії Південної України. Особливе місце в ній відводилося пошуку і вивченню запорізької старовини.

У 1909 році Дмитра Івановича було обрано секретарем комісії, а також редактором «Літопису Катеринославської вченої архівної комісії». Завдяки роботі в ній, він познайомився з провідними істориками, етнографами міста, що сприяло його професійному зростанню.

У подальшому його життєвий і творчий шлях був складним і багатим подіями, подорожами, зустрічами. Повернувшись у 1913 році до Києва, викладав історію в комерційній школі й одночасно працював бібліотекарем в Історичному музеї та секретарем Українського наукового товариства імені Т. Г. Шевченка.

Під час Першої світової війни він був обраний уповноваженим Всеросійського союзу міст на Південно-Західному фронті, очолював відділ допомоги українцям на окупованих російськими військами землях Галичини та Буковини.

Після жовтневого перевороту 1917 року був активним учасником подій відродження і перших кроків української державності в 1917-1920-х роках, крайовим комісаром Галичини, Буковини, членом Української Центральної Ради (1917), губернським комісаром Чернігівщини, міністром закордонних справ Української Держави в уряді П. Скоропадського (травень-листопад 1918 року).

З 1920 по 1951 рік – в еміграції. Професор Українського вільного університету у Відні, Карлівського університету у Празі (1926-1936 рр.), Мюнхені. Директор Українського наукового університету в Берліні (1926-1931 рр.), професор Варшавського університету (1936-1939 рр.). Президент вільної Академії наук у США (1945-1951 рр.), професор колегії святого Андрія у м. Вінніпег (Канада. 1947-1950 рр.). Автор понад тисячі наукових праць з історії України, історії культури, церкви.

Він присвятив все своє свідоме життя, талант, душу Україні. Його творчий доробок і сьогодні має велике значення, про це свідчать перевидання його праць, інтерес до його особи і творчості. Ми пишаємося тим, що у фондах нашої бібліотеки є його твори.

Помер 19 березня 1951 року у Мюнхені.

Джерела та література

1. Гамрецький Ю. Про «Спомини» Дмитра Івановича Дорошенка / Ю. Гамрецький // Укр. істор. журнал. – 1992. – № 6. – С. 130-131
2. Лях С. Р. Дорошенко Дмитро Іванович // Українське козацтво. Мала енциклопедія. – К.: Запоріжжя, 2002. – С. 139
3. Лупандін О. І. Громадсько-політична та державна діяльність Дмитра Дорошенка (до 125-річчя від дня народження) / О. Лупандін // Український історичний журнал. – 2007. – № 3. – С. 36-46
4. Винар Л. Бібліографія бібліографій праць Дмитра Дорошенка / Л. Винар // Укр. історик. – 1982. – № 3-4. – С. 75-76